הארץ
16/01/2026
עוזי צור
96609987

עוצם עין אחת / עוזי צור

מעורב ירושלמי

נורית דוד ושרון זרגרי, "סוכנות קול", אוצרת נעמה ערד, גלריה אמן, המרכז החרדי לאמנות ועיצוב, מרכז ספיר ירושלים

נורית דוד ושרון זרגרי, פרט מתערוכתם "סוכנות קול" צילום: עוזי צור

מרכז ספיר הוא מיקרוקוסמוס ירושלמי שאין שני לו. מסות אדירות של בנייני בטון תעשייתיים שהזמן שחק עם מסי־דרונות ומרפסות, בתי מלאכה, בתי דפוס, סדנאות, מכללות, ישיבות ומגורי אברכים המייבשים את בגדיהם במעבר, חומרי ספרי קודש על שולחנות, פועלים היוצאים לעשן לרגע, ובתוך כל זה משובצת גם "גלריה אמן" של "המרכז החרדי לאמנות ועיצוב". הגלריה עצמה, השכנה לישיבה, היא חלל נאה הנפתח אל המעבר בקיר זכוכית ומדי פעם מציצים פנימה מבעדו אברכים.

נעמה ערד הפגישה בתערוכה את הרי־גישות והאסתטיקה הנשית של נורית דוד, מאסטרית של האמנות הישראלית בשיאה שאינה חדלה להתנסות להשתנות, עם שרון זרגרי, אמן מוכשר מדור צעיר יותר השואב השראה מכל עבר ויורה לכל עבר ביכולת פלסטית מרשימה. האוצרות של ערד כאן דידקטית, שיטתית וברורה, בניגוד למסתרי זרם התודעה המאפיינים אותה בדרך־כלל.

נורית דוד הפכה באחרונה את הסטודיו שלה לסדנה לאופנת עלית מרהיבה שכל בגד בה הוא יצירת אמנות יחידאית המשל־בת בתוך דגמי האריגים המודפסים, הגזרות וחומרי הגלם זרמים שונים מיצירתה הע־שירה. בתערוכה מוצגים דגמים שהם גלגול של קימונו יפני מסורתי (לתרבות יפן יש מקום נכבד ביצירתה) לבגד עכשווי, מורכב ופשוט ויפה להפליא, בעושר הנוקדני של הבטנה הנחשפת מבעד לפתחים ולשסעים ושל האריג העליון, בנגיעות ההומור של האמנית, בזרימה של מרכיבים מסוגננים של טבע ומעשה־ידי אדם. ולכל בגד יש פאלטת צבעים שונה.

דוד מציגה גם פסלונים שהם כסקיצות תלת־ממדיות לרעיונות בצורה ובחומר, עבו־דות שבהשוואה לגימור המושלם של הבגדים הן ראשוניות, נסיוניות ומחוספסות יותר, קו־לאז' של הפצים מצויים בחיבור סוריאליסטי. אחד מהם הוא פסלון שבסיסו הוא כמודל של בית מודרניסטי מ"אבני פלא" צבעוניות שממנו מתדגלת שבלונת שרטוט אליפטית מפלסטיק שקוף־זהוב, כדמות אדם מופשטת שהולבשה בחצאית טוטו זעירה ורדרדה ומע־ליה חולצונת מבד סקוטי המהודקת לשבלונה ברקמה בחוט סגול.

זרגרי ניחן בתעוזה וכישרון והוא מזגזג ממדיום למדיום, מסגנון לסגנון ומהשפעה להשפעה באופן טעון ומסקרן, ולצד היצירה המובחנת של דוד הדבר מודגש עוד יותר. כך בציור של "רובוקופ" בריאליזם פופי על רקע קיר הבלוקים החשוף הנהפך לכותל מערבי שגיבור העל עובר בו גיור מהיר, או מכונית מירוץ שזרגרי מפסל מקופ־סת סיגריות בסדרה של גיזורים וקיפולים וירטואוזיים השוכנת אחר כבוד בוויטרי־נה מוזיאלית. והנה ציור של קטע מחזית משאית בהיפר־ריאליזם אמריקאי מובנה, וזוג כפפות איגרוף ביציקת סיליקון מושל־מת, אחת מהן ארומה, אדום המעניק לה איזה גינדור נשי נורית דוידי.

"נשל", רשמים מהביאנלה הארצית התשיעית לרישום, אוצרת טלי בן־נון, בית האמנים ירושלים

התערוכה המובחרת שאצרה טלי בן־נון במקום הטעון הזה היא מיקרוקוסמוס בפני עצמו השולח נימים אל העיר שמסביב. קצרה היריעה מהעושר ואגע רק במעט מהיצירות.

ארבעת המלאכים של שחר יהלום כמו נבראו מענן המסרב להתקבע. כחול השמים ולובן הענן נמהלים זה בזה בחושניות, כשמול טורסו ערטילאי גברי־נשי מתגפפות דמויות שפיסל גלעד רטמן מטפטוף שעווה בהירה (בן־נון מרחיבה בתבונה את גבולות הרישום אל מדיומים נוספים כפיסול, צילום והדפס), גם הן במצב צבירה גבולי מתמשך בין נוזל למוצק, פגיעות להחריד על רצפת האבן הירושלמית. ולאה אביטל יצרה את סדרת ה"אנטומיות" הנפלאה ברישום ציורי, במשי־כות ארוכות ומתפתלות של צבעי שמן יבשים הנדמים לחבלים בגוונים משתנים שמהם מצ־טברות ונפרמות פקעות אנטומיות.

סדרת הרישומים של דורית פיגוביץ־גו־דארד על דפי מחברת מצהיבים הם כאיורים שנלקחו מספרים רנסנסים. כ"מלוא לוגמיו" שנכתב בכתב סת"ם בדיו אדום מתחת לרי־שום ראש בסגנון ליאונרדו דה וינצ'י של אדם המעמיד קיסם אדום בין שיניו בפיו הפעור ("אומר לו: טול קיסם מבין שיניך אומר לו: טול קורה מבין עיניך"). "המאורות הגדולים עייפים מאוד" נכתב בכתב־יד מתחת לשמש אנושית ברישום יפהפה בעט שחור וכחול שיש בו תום אבוד.

"קליפות נוגה" היא סדרה של רישומים כמעט לא נראים, כמעט לא קיימים, של איתן בן משה בעפרונות צבעוניים וטיפקס שיש לדלותם מלובן הניירות. בן משה מדמה את קליפת הנוגה שבין קדושה לטומאה ליישויות בוטניות עשירות וערטילאיות כאחת וכמו מסיט אותן אל עולמה המיסטי המופשט הגיאומטרי של הילמה אף קלינט.

בסדרה "קיפול כפול עם חריץ" של מאשה זוסמן אולי יש לשאול את השאלה מה קדם למה,הרישום או הקיפול שקדמו לחריץ? אלה ניירות גדולים המכוסים ברישום האובססיבי של זוסמן, מארג צפוף בשחור על מארגים צבעוניים של אור הלוחשים מבעד למארג השחור. הניירות שקופלו נפתחו לגריד המל־בנים הטבוע בהם הזהה לחלוקה הפנימית של מלבני הרישום כתעתוע מובנה. בשדרת כל אחת מהעבודות נפער חריץ מאורך שמבעדו נגלית בטנת העבודה, גם היא עשויה מאותה אנטומיה נוקדנית של זוסמן.

סדרת הדיוקנאות הנהדרת של יצחק גו־לומבק מ־2011 היא מעשה מרכבה של הומור מרכז־מזרח אירופי. רואים בה ראש גבר בול־בוסי המונח על קן או צלחת, ובכל רישום הוא גבבה של תפוחי אדמה ושאר ירקות ואשפה. הרישום אמורפי ובו־בזמן רישום של מאסטר העושה מחווה גרוטסקית לגרוטסקה נשואת הפנים של ג'וזפה ארצ'ימבולדו.

עוד בתערוכה ספר אמנית ויומן שבועי של מאיה אטון מ־2018 ופסח סלבוסקי מ־2019 (שנת מותו). ספר אחד קטן המוצג בתוך תיבה שקופה, פתוח בכפולת עמודים, המאגד את זרם האמנות והחיים השזורים זה בזה של שני אמנים יוצאי דופן, אינדיבידואליסטיים ושו־נים מאוד, היא תל אביבית והוא ירושלמי. השניים תיעדו את חייהם ואת הבסיס הרעיוני של יצירתם בפרק הזמן האמור. בקומה מתחת מוקרן וידיאו בפורמט קטן ובו כפות ידיים מדפדפות בדפי הספר, בין מתווים חופשיים ליצירות מוגמרות, בין קולאז'ים לרישומים בעפרונות צבעוניים, של שני יוצרים שנפרדו מאתנו מוקדם מדי.